

Грудень 2016

Звіт Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету на заходи у сфері енергоефективності та енергозбереження (2014-2015)¹

Мета аудиту: оцінка ефективності використання коштів Державного бюджету, виділених Держенергоефективності на здійснення заходів з енергоефективності та енергозбереження у 2014 – 2015 роках.

Предмет аудиту: кошти загального та спеціального фондів Державного бюджету виділені:

- у 2014 році – Мінекономрозвитку за двома бюджетними програмами, «Державна підтримка заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів» (КПКВК 1206040) та «Реалізація Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010-2015 роки» (КПКВК 1206060);
- у 2015 році – Мінрегіону за бюджетною програмою «Реалізація Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010-2015 роки» (КПКВК 2754060).

Рахункова палата встановила:

1. Діяльність Держенергоефективності щодо виконання Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2016 роки була недостатньо результативною:
  - оскільки заходи виконувалися лише у житлово-комунальному секторі, що опосередковано впливає на енергозбереження;
  - через низьке фінансування заходів з усіх джерел (Державний і місцеві бюджети та кошти з інших джерел), яке складає 13,2% станом на 01.01.2015.
2. Систему нормативно-правового забезпечення енергоефективності та енергозбереження не створено, а заходи зі стимулювання енергозбереження є безсистемними та непослідовними:
  - норма Закону України від 01.07.1994 № 74/94-ВР «Про енергозбереження» щодо утворення Державного фонду енергозбереження на сьогодні не має реального механізму застосування та не діє. З часу її запровадження (2008 рік) такого фонду не створено;

¹ Звіт Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів Державного бюджету, передбачених на здійснення заходів у сфері енергоефективності та енергозбереження. Затверджено Рішенням Рахункової палати від 23.02.2016 № 3-2 http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748159/Zvit_3-2.pdf?subportal=main
Рішення Рахункової палати http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16748158/R_RP_3-2.pdf?subportal=main

- у грудні 2014 року КМУ постановою від 29.12.2014 № 719 скасував пільгове оподаткування для ввезених на митну територію України енергозберігаючих матеріалів, обладнання, устаткування та комплектуючих;
- з 01.01.2015 скасовано норми Податкового кодексу України (ст. 158 розд. III) щодо звільнення від оподаткування 80% прибутку підприємств, отриманого від продажу на території України устаткування власного виробництва, що працює на відновлюваних джерелах енергії, енергоефективного обладнання за переліком, встановленим урядом.

3. Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2016 роки, затверджена постановою КМУ від 1 березня 2010 року № 243:

- декларує розподіл видатків між джерелами та не визначає конкретних механізмів залучення на її виконання коштів з позабюджетних джерел;
- протягом строку дії програми до неї 11 разів вносилися зміни, які коригували назву, мету, строк дії, завдання, заходи, обсяги фінансування та очікувані результати;
- окремі зміни не були спрямовані на раціональне використання й економне витрачання енергії, а деякі взагалі не відповідали меті програми;
- звіти Держенергоефективності про результати виконання Держпрограми у 2013-2014 роках не містять оцінки стану досягнення мети програми в частині зниження енергоемності ВВП.

4. Джерелом наповнення спеціального фонду Державного бюджету були штрафні санкції за порушення законодавства з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів (за рішенням суду) та кошти програм допомоги ЄС.

5. Планування і здійснення видатків на енергоефективність є незадовільним і не спрямованим на отримання конкретного результату:

- у 2014 році видатки спеціального фонду Державного бюджету на бюджетну програму «Держпідтримка заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів» (КПКВК 1206040) було затверджено в обсязі лише 6 млн грн, що у 3,5 раза менше наявних коштів за цією програмою: на початок 2014 року залишок невикористаних коштів - 21,7 млн грн, на початок 2015 року - 24,7 млн грн. Оскільки Держенергоефективності не провело конкурсний відбір інвестиційних проектів для компенсації відсоткових ставок за кредитами, ці невикористані кошти в кінці року було перераховано до загального фонду бюджету;
- у 2011-2013 роках не було використано 498,1 млн грн, отриманих відповідно до Угоди між урядом України та ЄС про фінансування «Підтримки виконання Енергетичної стратегії України в галузі енергоефективності та відновлюваних джерел енергії». У 2014 році було використано тільки 0,5% коштів (2,4 млн грн), а у 2015 році – 60,9% (301,9 млн грн).

6. Внутрішній контроль Держенергоефективності, Мінекономрозвитку та Мінрегіоном за використанням коштів здійснювався незадовільно:

- у 2014-2015 роках сектор внутрішнього аудиту Держенергоефективності не планував і не проводив аудитів ефективності планування та виконання бюджетних програм, а також їх результатів;

- Держенергоефективності виконувало рекомендації попереднього аудиту Рахункової палати частково: не було запроваджено конкретних механізмів залучення коштів з позабюджетних джерел фінансування на виконання Державної програми.

7. Проблемні питання, що виникли у 2014-2015 роках під час виконання заходів за бюджетними програмами:

- КМУ у Порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження, затвердженого КМУ від 17.10.2011 № 1056, обмежив права громадян на державну підтримку, закріпивши її надання через обмежене коло банків: у 2014 році – через один банк (Ощадбанк), у 2015 році – через три банки (Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк). Таким чином було порушено вимоги Закону України «Про захист економічної конкуренції»;
- цим Порядком не передбачено можливості залучення Держенергоефективності до контролю за цільовим використанням кредитних коштів;
- норми Порядку не відповідають нормам Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (ст. 8) щодо кількості днів (не більше двох днів), протягом яких уповноважений банк має право здійснювати внутрішньобанківські перекази. Через це уповноважені банки отримали можливість на власний розсуд розпоряджатися коштами бюджету;
- через те що Держенергоефективності перераховувало бюджетні кошти для погашення частини суми кредиту на рахунки відповідних установ після 25 числа, було відтерміновано виплати 45310 позичальникам.

8. Мінекономрозвитку (у 2014 році) та Мінрегіон (у 2015 році) як головні розпорядники коштів за бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких було Держенергоефективності, не забезпечили своєчасності затвердження паспортів бюджетних програм, достовірності і повноти інформації, яка в них міститься, що є порушенням бюджетного законодавства. Паспорти бюджетних програм не містили необхідної інформації про бюджетні програми, що не дає можливості належно оцінити їх виконання.

Рекомендації Рахункової палати для КМУ та Держенергоефективності:

1. Розробити і подати на затвердження КМУ проект Державної цільової економічної програми енергоефективності на наступні роки.

Коментар ОФЕА: Проект нової Державної цільової економічної програми енергоефективності не розроблений через заборону КМУ затверджувати нові державні бюджетні програми². Мінрегіонбуд розробив та надіслав на погодження до міністерств проект державної програми, яким продовжується чинна програма на 2017 рік³.

2. Внести зміни до Порядку використання коштів у сфері енергоефективності та енергозбереження, затвердженого постановою КМУ від 17.10.2011 № 1056, передбачених у Державному бюджеті для здійснення заходів щодо ефективного використання енергоресурсів та енергозбереження, а саме:

² Постанова КМУ «Про ефективне використання державних коштів» від 11 жовтня 2016 року № 710.

³ За даними Відділу енергозбереження в сфері житлово-комунального господарства Держенергоефективності.

- збільшити кількість уповноважених банків, задіяних у реалізації заходів з енергоефективності та енергозбереження шляхом відшкодування за рахунок коштів Державного бюджету частини суми кредитів. Визначити критерії, за якими мають залучатися такі банки, і передбачити, що вони повинні бути фінансово стійкими;

Коментар ОФЕА: Рекомендації не виконано. У відповідному порядку кількість уповноважених банків не змінено (три банки - Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк), критеріїв залучення банків не визначено.

- визначити строки перерахування уповноваженими банками коштів для погашення частини суми кредиту на відповідні рахунки позичальників згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (два дні);

Коментар ОФЕА: Рекомендації не виконано. У відповідному порядку строк перерахування грошей не змінено (три робочих дні).

- передбачити надання банками до Держенергоефективності зведених реєстрів позичальників в електронному вигляді.

Коментар ОФЕА: Рекомендації не виконано. У відповідному порядку не передбачено надання банками зведених реєстрів позичальників в електронному вигляді.

Рекомендації Рахункової палати для Держенергоефективності:

1. Вирішити питання погашення кредиторської заборгованості минулих років за бюджетною програмою за КПКВК 1206060 в повному обсязі.

2. Вжити заходів щодо затвердження проектів національних стандартів у сфері енергоефективності, розроблених за рахунок коштів Державного бюджету у 2011-2012 роках.

Коментар ОФЕА: У 2016 році було затверджено п'ять національних стандартів з енергетичного аудиту та енергетичного менеджменту, гармонізованих з міжнародними нормативними документами⁴. Ці стандарти набрали чинності з 1 вересня 2016 року.

3. Забезпечити своєчасність складання, подання і затвердження паспортів бюджетних програм і визначати в них належні результативні показники, які достовірно характеризували б здійснювані заходи.

Коментар ОФЕА: Паспорт бюджетної програми КПКВК 2754060 на 2016 рік був затверджений Мінфіном 4 березня 2016 року, із затримкою на 18 днів.

4. Вжити заходів щодо усунення усіх виявлених недоліків і порушень.

5. Регулярно інформувати Рахункову палату про стан виконання її рекомендацій.

---

⁴ 1) Енергетичні аудити. Вимоги та настанова щодо їх проведення; 2) Системи енергетичного менеджменту. Вимоги до органів, які проводять аудит і сертифікацію систем енергетичного менеджменту; 3) Системи енергетичного менеджменту. Настанова щодо впровадження, супровід та поліпшення системи енергетичного менеджменту; 4) Системи енергетичного менеджменту. Вимірювання рівня досягнутої/досяжної енергоефективності з використанням базових рівнів енергоспоживання та показників енергоефективності. Загальні положення та настанова; 5) Системи енергетичного менеджменту. Вимірювання та верифікація рівня досягнутої/досяжної енергоефективності організацій. Загальні принципи та настанова. http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249113427&timestamp=1465916266000